

KAPITULA

DIECÉZNY ČASOPIS SPIŠSKÉHO BISKUPSTVA

5/2014

AKTUALITY DIECÉZNEJ KÚRIE

STRANA 3

DNI KREŠŤANSKEJ KULTÚRY

STRANA 5

JANKO ŠILAN V DUCHOVNÝCH DIMENZIÁCH

STRANA 10

PYRKER, JÁN KRSTITEĽ LADISLAV O. ČIST

STRANA 12

EDITORIÁL

Radosť patrí k najpríjemnejším a najprirodzenejším emóciám. Toto slovo je neodmysliteľnou súčasťou týchto dní. Či už ide o adventnú radosť očakávania príchodu Ježiša Krista alebo o vianočnú radosť naplnenia tohto očakávania. Avšak nemali by sme sa obmedziť iba na liturgické slávenia.

Svätý Otec František nás vo svojej apoštolskej exhortácii *Evangelii Gaudium* učí, že tá skutočná radosť patrí do nášho každodenného života, do všetkých našich podujatí a stáva sa darom pre iných.

Aj v tomto duchu sa chceme s Vami podeliť o zážitky pri objavovaní krásy počas *Dní kresťanskej kultúry*. A tiež pri vnímaní života a diela *Janka Silana*, jedného z päťice *Pirátovej krásy*.

Osobnosťou tohto čísla je *Ján Ladislav Pyrker*, spišský biskup, benátsky patriarcha a jágerský arcibiskup.

Ku krásam našej diecézy patrí aj rozlohou najväčšia farnosť *Vysoké Tatry*. V galérii Vám ponúkame jeden z jej kostolov v *Starom Smokovci*.

Prajem Vám veľa radosti do Vášho ďalšieho života

LUBOMÍR KRETT
ŠÉFREDAKTOR

KAPITULA
Diecézny časopis Spišského biskupstva
5/2014

E-mail: casopis@kapitula.sk. Šéfredaktor: Lubomír Krett. Redakcia: Mons. Anton Tyrol, František Knapík, Róbert Neupauer, Lubomír Kaľavský. Grafická úprava: Marián Jabrocký. Jazyková úprava: Mgr. Zuzana Šlebovníková. Imprimatur: Mons. Štefan Sečka, spišský biskup 5. 10. 2012 pod číslom 2311/12. Cenzor: Mons. Jozef Bielak. Snímka na titulnej strane: Lubomír Kaľavský.

OBSAH

- 2 EDITORIÁL
- 3 AKTUALITY DIECÉZNEJ KÚRIE
- 5 DNI KREŠŤANSKEJ KULTÚRY
- 7 EVANGELII GAUDIUM
- 10 JANKO SILAN V DUCHOVNÝCH DIMENZIÁCH KULTÚRY
- 12 PYRKER, JÁN KRSTITEĽ LADISLAV O. ČIST.
- 16 PREČO ÍSŤ NA REFERENDUM A POVEDAŤ 3X ÁNO?
- 18 KOSTOL V STAROM SMOKOVCI
- 19 CIRKEVNÁ ŠKOLA – VOĽBA VERIACEHO RODIČA

AKTUALITY DIECÉZNEJ KÚRIE

SLÁVNOSŤ SV. MARTINA, PATRÓNA DIECÉZY

Vonkajšia slávnosť sv. Martina sa v spišskej katedrále konala v nedeľu 16. novembra. Hlavným celebrantom bol diecézny otec biskup Mons. Štefan Sečka a homíliu predniesol pomocný otec biskup Mons. Andrej Imrich. Hovoril v nej o rešpektovaní dôstojnosti človeka pri dávaní a prijímaní. Touto témou aktualizoval čnosť sv. Martina, ktorý sa podelil s núdznym človekom o svoj plášť.

STOROČNICA NARODENIA PIRÁTOV KRÁSY

Od novembra 2013 až do novembra 2014 prebiehal v Spišskej diecéze kultúrny rok pri poézii Janka Silana. Skupina mladých kňazov a ďalších nadšencov organizovala vo Važci pravidelné stretnutia rozličných odborníkov a pamätníkov na skupinu spišských kňazov, ktorá si dala názov *Piráti krásy*. Patrili do nej: Ján Ďurka-Silan, Pavol Ušák Oliva, Mikuláš Šprinc, Ján Kováč a Štefan Schelling. Prví traja z tejto skupiny sa narodili v novembri 1914. Pri tejto príležitosti DKÚ zorganizoval celodiecéznu recitačnú súťaž a kňazský seminár v spolupráci s biskupským úradom v Spišskej Kapitule a s Národnou knižnicou v Martine pripravili medzinárodnú konferenciu *Janko Silan v duchovných dimenziách kultúry* a putovnú výstavu o Silanovi *Slávme to spoločne*. Recitačné a výtvarné súťaže pri tejto príležitosti sa uskutočnili aj na Katolíckej univerzite a v ďalších školách diecézy.

CENA PRIMÁTORA RUŽOMBERKA KŇAZOVI STANISLAVOVI BRTOŠOVI

Za mimoriadny prínos v oblasti duchovnej poézie na Slovensku udelil primátor mesta Ružomberok cenu – pamätnú medailu a diplom – kňazovi Spišskej diecézy Mgr. Stanislavovi Brtošovi. Stalo sa tak 13. novembra 2014. Cena sa vzťahuje najmä na zbierku básní *Čitlivá zóna*, ktoré Stanislav Brtoš, rodák z Černovej, venoval pamiatke vdp. Albína Kontríka (1904-1976), farára v Liptovskej sv. Mare a liptovského vicedekana. Stanislav Brtoš doteraz publikoval takmer 20 básnických zbierok.

KRÍŽ A IKONA SDM V SPIŠSKEJ DIECÉZE

V dňoch 26. - 27. novembra 2014 putoval kríž Svetových dní mládeže a ikona Panny Márie *Salus Populi Romani* územím našej diecézy. Program pripravila Diecézna komisia pre mládež, osobitne Mgr. Marek Uličný. Z Banskej Bystrice putoval kríž a ikona do Ružomberka a Spišskej Novej Vsi, v Spišskej Belej bol celonočný program uctenia kríža a mariánskej ikony a odtiaľ pokračovali na Oravu do Trstenej a Námestova. Tam kríž a ikonu prevzal žilinský diecézny biskup Mons. Tomáš Galis. Na všetkých miestach bol pripravený

program, ktorý bol venovaný najmä mladým ľuďom. Dojímavé boli najmä svedectvá mladých ľudí a spontánne prejavy odovzdania svojich životov Ježišovi Ukrižovanému a Matke Božej, čo dáva nádej, že medzi nami vyrastá nová generácia úprimných kresťanov katolíkov. (*Mons. Anton Tyrol, generálny vikár*)

AKTUALITY Z DIECÉZNEHO KATECHETICKÉHO ÚRADU

ČISTÝ ROK

Konferencia biskupov Slovenska v rámci prípravy na celoslovenské stretnutie mládeže v Poprade 2015 (P15) ponúka katechézy o čistote, ktoré môžu byť inšpiráciou pre kňazov, učiteľov náboženstva, animátorov, katechétov no aj každého návštevníka stránky, ktorý vo svojom srdci túži poznať a žiť túto čnosť. Katechetický balíček obsahuje: list, myšlienku, aktivitu, životopisy, spytovanie svedomia, pracovný list. Katechézy sú dostupné na adrese:

www.narodnestretnutiemladeze.sk/cisty-rok

POZVÁNKA NA KATECHÉZU O TEOLÓGIU TELA OD SV. JÁNA PAVLA II.

Farnosť Spišská Nová Ves vás srdečne pozýva na katechézy o ľudskej láske. Na tieto katechézy pozývame predovšetkým manželov, snúbencov a mladých, ako aj všetkých tých, ktorí túžia znovu objaviť pravdu a krásu o ľudskej láske. Tých, ktorí túžia objaviť aký je Boží plán s človekom v manželstvom, rodinnom i zasvätenom živote. Tých, ktorí túžia hlbšie spoznať svoje povolanie muža a ženy, manžela a manželky, otca i matky. Katechézy sa konajú pravidelne každú tretiu nedeľu mesiaca o 16.00 v priestoroch Rímskokatolíckeho farského úradu v Spišskej Novej Vsi pod vedením vdp. Róberta Neupauera. Sedem katechéz, ktoré odznali na stretnutí sú k dispozícii na stránke farnosti Spišská Nová Ves:

www.snv.fara.sk/rok-sedembolestnej/

Srdečne Vás pozývame na najbližšiu katechézu, ktorá sa uskutoční 18. 1. 2015 o 16:00. (*Marián Majzel, DKÚ Spišská Nová Ves*)

DNI KREŠŤANSKEJ KULTÚRY

V dňoch 6. - 7. novembra 2014 sa v Aule Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka v Spišskej Kapitule - Spišskom Podhradí uskutočnil I. ročník intelektuálno-duchovného podujatia pre katolícku inteligenciu a intelektuálne uvažujúcu mládež s názvom *Dni kresťanskej kultúry*, ktorú pre Teologický inštitút TF KU so sídlom v Spišskom Podhradí v spolupráci Diecéznym katechetickým strediskom a Diecéznym školským úradom myšlienkovu a organizačne pripravil cirkevný historik HEDr. Luboslav Hromják. Cieľom týchto dní kresťanskej kultúry je vyvolať predovšetkým u mladej slovenskej generácie záujem o kresťanskú kultúru, nadväzujúc tak na myšlienky známeho talianskeho teológa Romana Guardiniho, na ktorého nadviazal aj prvý slovenský filozof kultúry prof. Ladislav Hanus, ktorý za vrchol kultúrnosti považuje nábožnosť. V tomto zmysle nejde len o intelektualizovanie, ale o uvažovanie nad slovenskou kresťanskou kultúrou a hľadanie ďalších východísk pri budovaní a formovaní kresťanského Slovenska, aby v ňom nevítazila bezduchá živelnosť, ale kultúrnosť, ktorú Dr. Luboslav Hromják definuje ako schopnosť rozpoznať hodnoty minulosti, vedieť na nich nadviazať a vedieť ich zro-

zumiteľne odovzdať ďalším generáciám. Tieto dni majú poskytnúť možnosť zažiť cez poznávanie kresťanskej kultúry duchovnú skúsenosť založenú na rozumovom poznávaní a hľadaní širších súvislostí cez optiku duchovna. Základom tejto duchovnosti je tiež objavovanie *slovenskej duše* cez poznávanie diela európskych a slovenských katolíckych osobností.

Tieto dni sú adresované pre študentov 3. - 4. ročníka gymnázií a stredných škôl, vysokoškolákov, katechetov, profesorov umenia a kultúry, mladých intelektuálov a umelcov, ale aj všetkých kresťanov, ktorí majú záujem o kresťanskú kultúru a cez ňu objavovať cestu k Bohu. Ide o poskytnutie formácie v oblasti kresťanskej kultúry a duchovného života pre intelektuálne a umelecky zameraných ľudí a hľadanie širších súvislostí v slovenských dejinách a umení.

Prvý ročník *Dní kresťanskej kultúry* bol venovaný tematike *Sedembolestnej Panny Márie* v zhode s iniciatívou s KBS, ktorá tento rok vyhlásila za *Rok Sedembolestnej Panny Márie, Patrónky Slovenska*. Odborným garantom a hlavným prednášateľom bol HEDr. Luboslav Hromják, ktorý v prvý dopoludňajší blok prednášok predstavil dejiny úcty k Sedembolestnej

v Európe a na Slovensku. Na túto prednášku potom nadviazal historickým a duchovno-umeleckým výkladom umeleckých diel svetových autorov, ktorí stvárňovali motív *Piety*. Prvým bol obraz flámskeho neskorogotického maliara Rogiera van der Weydena *Depositio*. Umelecký výklad umocnila historická okolnosť pripomenutia si 550. výročia smrti tohto maliara. V historickom kontexte 450. výročia smrti renesančného sochára Michelangela Buonarrotti nasledoval výklad slávnej *Piety* z Baziliky sv. Petra v Ríme. Blok prednášok ukončil Dr. Hromják ukotvením tematiky Sedembolestnej Panny Márie v slovenskom sochárskom a maliarskom umení cez sochárske dielo najstaršej zachovanej *Piety* z Lendaku cez Kalváriu od Majstra Pavla z Levoče v Spišskej Novej Vsi až po neogotický Oltár *Piety* z Katedrály sv. Martina v Spišskom Podhradí. V tento rok si pripomíname 140. výročie od jeho zhotovenia spišským biskupom Jozefom Samassom v roku 1874. V zmysle predtým definovaného pojmu kultúrnosti, ktorá sa usiluje nadviazať na hodnoty minulosti sa tento oltár stáva pomyselným spojom tohto a budúceho ročníka *Dní kresťanskej kultúry* v Spišskej Kapitule - Spišskom Podhradí. Pred týmto oltárom bolo položené mŕtve telo spišského kapitulného vikára Dr. Jozefa Ligoša, ktorého 100. výročie od narodenia sme si pripomenuli v prednáške. Pred týmto oltárom sa dnes nachádza sarkofág Božieho sluhu biskupa Jána Vojtaššáka, ktorý bol na slávnosť Sedembolestnej Panny Márie 15. septembra 1950 násilne vzatý komunistickou mocou do väzenia a ktorého 50. výročie smrti si na budúci rok počas *Dní kresťanskej kultúry* pripomenieme. Druhý deň *Dní kresťanskej kultúry* vyplňali svojimi prednáškami hostia Dr. Hromják

ka predseda Komisie pre mládež v Spišskej diecéze Mgr. Marek Uličný, ktorý priblížil mariánsku tematiku v básňach Janka Silana, ktorého 100. výročie od narodenia sme si pripomenuli. Bohoslovec spišského seminára Patrik Mitura predniesol prednášku o tom, ako tvoriť eseje a vyhlásil súťaž o najlepšiu esej pre študentov gymnázií. Poslednou prednáškou Dr. Luboslav Hromják priblížil život kapitulného vikára Dr. Jozefa Ligoša a na záver sa účastníci zúčastnili *Krížovej cesty Sedembolestnej Matky* od Dr. Jozefa Ligoša na Spišskej Kalvárii na Sivej Brade, kde stojí Kaplnka Bolestnej Matky a Ukrižovaného Syna. Dni kresťanskej kultúry sprevádzali duchovné aktivity pre účastníkov ako: modlitba breviára, sv. omša v Katedrále sv. Martina a spievané večery za účasti bohoslovcov a zboru *Schola cantorum*.

Na I. ročníku *Dní kresťanskej kultúry* sa zúčastnilo okolo 100 účastníkov. Väčšinu účastníkov tvorili bohoslovci a študenti spolu s pedagógmi z cirkevných gymnázií z Levoče, Spišskej Novej Vsi a Staršej Lubovne. Ďalší ročník *Dní kresťanskej kultúry* sa plánuje uskutočniť v dňoch 24. - 25. septembra 2015 a bude zameraný na osobnosti kultúry a umenia, ktoré podnietil Boží sluhu biskup Ján Vojtaššák a bude tiež spojený s exkurziou po miestach, v ktorých strávil spišský biskup roky svojho biskupského pôsobenia v Spišskom Podhradí. V prípade otázok a návrhov záujemcov na budúcoročné *Dni kresťanskej kultúry* sa môžete obrátiť na emailovú adresu: hromjak@kapitula.sk. Video-prednášky z prvého dňa:

www.dkuspis.sk/index.php?page=1&cat=2&art=20141127121247

LUBOSLAV HROMJÁK

EVANGELII GAUDIUM

ÚVOD:

RADOŠŤ ZO ŽIVOTA PODĽA EVANJELIA - ZÁKLAD EVANJELIZÁCIE

Dňa 24. novembra 2013 pápež František odovzdal celej Cirkvi Apoštolskú exhortáciu *Evangelii gaudium* - Radosť evanjelia. Tento cirkevný dokument vyvolal u mnohých veľké očakávania a nadšenie a zároveň priniesol nové impulzy pre život Cirkvi, najmä pre jej evanjelizačnú a pastoračnú činnosť.

Chceme teda aj my spoločne uvažovať nad jeho bohatým obsahom a usilovať sa, aby pápežovo posolstvo preniklo do nášho myslenia a konania, aby sme aj my pomáhali Sv. Otcovi Františkovi meniť naše srdcia a stávať sa stále viac opravdivejšou Kristovou Cirkvou.

Úvodná časť exhortácie začína slovami: „*Radosť evanjelia naplňuje srdce a celý život tých, ktorí sa stretávajú s Kristom. Tí, ktorí sa ním nechajú zachrániť, sú oslobodení od hriechu a smútku, od vnútorného prázdna a izolácie. S Ježišom Kristom sa stále rodí a znovuzrodzuje radosť*“⁽¹⁾. Pápež vychádza z predpokladu, že tí, ktorí skutočne prijali Krista a jeho evanjelium, mali by byť schopní premáhať prítomné zlo a aj napriek rôznym životným ťažkostiam by mali prežívať neustálu radosť, ktorá je schopná chrániť človeka pred smútkom a samotou.

Ako kresťania sa často stretávame s Kristom, počujeme jeho radostnú zvesť, prežívame jeho prítom-

nosť či už vo sviatostiach alebo pri modlitbe. Avšak môžeme sa pýtať, či nás táto jeho prítomnosť naozaj naplňuje radosťou, či cítime a prežívame skutočnú radosť z toho, že sme kresťania, že sme prijali evanjelium a že máme v ňom jedinečný liek proti hriechu a smútku. Každé stretnutie s Kristom by malo meniť smerovanie a horizont nášho života. Ak to tak nie je, je pravdepodobné, že hoci sa pokladáme za veriacich a vykonávame určité náboženské úkony, ešte sme sa pre rôzne príčiny a prekážky s Kristom vôbec skutočne nemuseli stretnúť.

Pápež ponúka možné vysvetlenie tejto situácie: „*Keď sa vnútorný život uzavrie do vlastných záujmov, nezostane v ňom miesto pre druhých, chudobní tam už nemajú priestor, Boží hlas nepočujú, ustane sladká radosť z jeho lásky, vyhasne entuziazmus pre konanie dobra. Aj veriacim hrozí vážne a trvalé riziko. Mnohí mu prepadnú a premenia sa na hnevliivých, nespokojných ľudí bez života. Toto nie je cesta plného a hodnotného života; toto nie je Božia vôľa pre nás; toto nie je život v Duchu, ktorý vyviera zo srdca vzkrieseného Krista*“⁽²⁾. Podľa týchto slov Sv. Otca Františka, ak človek dá priestor vlastnému egoizmu, ak do centra svojej pozornosti postaví vlastné „ja“, je len logické, že na Boha a na blížnych okolo neostáva veľa času a energie. Namiesto skutočnej radosti zo služby druhým, ktorá jediná

môže naplniť ľudské srdce, tak prichádza vnútorný nepokoj a prázdnota, ktoré sú vždy následne spojené s túžbou po moci, uznaní a ľudskej sláve. Egoizmus, pesimizmus, nervozita, hnev a podráždenosť ešte nikoho nepresvedčili o kráse života s Bohom a o prežívaní pravej radosti, ktorá by mala byť ovocím pravého vzťahu s Kristom. Je preto vhodné na tomto mieste uvažovať, čo naplňa naše srdcia, čo odovzdávame ľuďom, ktorých nám Pán posielal do cesty? Zatúžia ľudia ľahostajní vo viere alebo neveriaci pri pohľade na náš život a naše správanie spoznať Krista, stáť sa kresťanmi a patriť do Cirkvi?

Pápež František nás preto všetkých vyzýva k novému stretnutiu s našim Pánom. „*Pozývam každého kresťana, nech už sa nachádza na akomkoľvek mieste a v akejkoľvek situácii, na nové osobné stretnutie s Ježišom Kristom*“(3). Kto má teda čo len trochu odvahy zariškovať a nanovo sa priblížiť ku Kristovi, bude milo prekvapený, že On každého očakáva s otvoreným náručím a nikdy nesklame toho, kto mu skutočne dôveruje. „*Nikto nie je vylúčený z radosti, ktorú daruje Pán*“(3), pripomína pápež všetkým, ktorí pochybujú o Božej láske alebo majú strach skutočne sa s Ním stretnúť, nechať sa Ním dotknúť, aby On premieňal ich srdcia. Stretnutie s Kristom úplne zmení pohľad na život, jeho láska nám dá novú dôstojnosť a hodnotu vo vlastných očiach, ktorú nám nik nebude môcť zobrať.

Kedže život nebýva vždy ľahký a často je v ňom prítomná bolesť a utrpenie, je prirodzené, že radosť nemožno prežívať vždy rovnako vo všetkých životných situáciách. Avšak kresťanská radosť, ktorá sa rodí z vnútornej istoty, že sme nekonečne a nado všetko milovaní Bohom, by mala prežarovať naše životy aj vo chvíľach smútku a ťažkostí. „*Sú kresťania, ktorých život je ako pôst bez Veľkej noci*“, (6) konštatuje pápež a zároveň všetkým, ktorí prežívajú smútok a sklamanie ukazuje zdroj nekonečnej radosti – ničím nepodmienenú Božiu lásku, ktorá sa prejavila v Ježišovi Kristovi. Len vďaka stretnutiu s Ním sa človek oslobodzuje od upriamania na seba a pomáha prekračovať hranice vlastného „ja“, ktoré mu bránia vyjsť zo seba a vstúpiť do vzťahov s druhými.

Kto totiž naozaj stretne Božiu lásku, ktorá dá jeho životu nový zmysel, nemôže o tom nehovoriť a nechať si túto radostnú zvesť len pre seba. „*Dobro má vždy tendenciu šíriť sa. Každá autentická skúsenosť pravdy a krásy chce rásť a každý človek, ktorý prežíva*

hlboké oslobodenie, získava väčšiu citlivosť na potreby druhých“, (9) zdôrazňuje Sv. Otec a ďalej poznamenáva: „*Nemalo by nás prekvapiť to, čo hovorí svätý Pavol: „Lebo nás ženie Kristova láska“ (2 Kor 5, 14)* (9). Každé evanjelizačné úsilie by sa teda malo rodiť z autentického stretnutia s Kristom a s jeho láskou. Ak nás v ohlasovaní evanjelia a pastoračnej službe neženie Kristova láska, je užitočné skúmať vnútornú motiváciu našich pastoračných aktivít a činností. Aké sú naše skutočné motívy pre šírenie evanjelia v dnešnom svete? Je to naozaj dôsledok stretnutia s Kristom a nevyhnutná potreba podeliť sa s osobnou skúsenosťou ďalej alebo je to len povinnosť, zamestnanie či neuspokojené osobné ambície, alebo túžba zviditeľniť sa za každú cenu?

Svoju výzvu evanjelizovať svet spája Svätý Otec s poukazaním na pravý dynamizmus realizácie ľudskej osoby: „*Náš život rastie a dozrieva v takej miere, v akej ho dávame k dispozícii životu druhých. Misia je v konečnom dôsledku práve týmto. Preto by sa hlásateľ evanjelia nemal stále tváriť ako na pohrebe*“(10). Ľudský život nachádza svoj zmysel v sebadarovaní a naopak oslabuje sa izoláciou a pohodlnosťou, ktorá oberá kresťana o skutočnú radosť. Pápež František preto pozýva všetkých kresťanov nanovo objaviť „*sladkú a potešiteľnú radosť z evanjelizácie*“(10).

Nie je pravdou, že súčasný človek nemá záujem o evanjelium, práve naopak, podľa Sv. Otca, dnešný

svet „s úzkosťou a nádejou“ túži počuť radostnú zvesť, „nie však „od smutných, malomyselných, netrpezlivých alebo bojazlivých hlásateľov evanjelia, ale od takých, ktorých život žiari horlivosťou; od takých, ktorí už sami zakúsili Kristovu radosť“(10). Súčasný človek hľadá uprostred sveta miesto, kde sa jeho životu ponúkne nová perspektíva, kde nájde autentickosť života, skutočnú radosť a nádej.

Avšak predsa, keď vidíme, koľko ľudí nepozná Krista alebo je ľahostajných voči evanjeliu, môžeme zapochybovať o jeho aktuálnosti pre súčasnú dobu. Má čo ešte Kristus a jeho Cirkv ponúknuť modernému človeku, ktorý ju neraz pokladá už iba za relikviu minulosti? Pápež František nás všetkých uistuje, že „Kristus je večné evanjelium (Zjv 14,6) a je ten istý včera i dnes a naveky (Hebr 13, 8), ale jeho bohatstvo a krása sú nevyčerpatelné. On je stále mladý a je neustálym prameňom novosti“(11). Kresťanské spoločenstvo, ktoré ohlasuje evanjelium, nemôže teda nikdy zostarnúť, lebo Kristus ako nevyčerpatelný prameň novosti ho neustále obnovuje a robí aktuálnym. Nemusíme sa báť, že budeme opakovať stále tie isté už poznané abstraktné pravdy viery, lebo Kristus, zdôrazňuje pápež, dokáže „prelomiť nudné schémy, v ktorých sa ho niekedy pokúšame uväzniť, a vie nás prekvapiť svojou neustálou Božou tvorivosťou“(11). Mnohokrát v zápase s neveriacim moderným svetom sa vraciame do minulosti a vyťahujeme veci, ktoré už stratili svoju aktuálnosť a význam pre dnešnú dobu. Keď sa však vrátíme k prameňu evanjelia a obnovíme si jeho pôvodnú čerstvosť, vždy sa nám ukazujú „nové cesty a kreatívne metódy, rôzne vyjadrovacie formy, výrečnejšie symboly, slová naplnené obnoveným významom pre dnešný svet“(11).

Túto neustálu novosť evanjelia však nemáme vnímať ako vytrhnutie z koreňov či ako odmietnutie tradície a zabudnutie na živé dejiny, ktoré nás obklopujú a posúvajú dopredu. Ako sám Sv. Otec pripomína, „pamäť je rozmerom našej viery“(13), poukazujúc na príklad apoštolov, ktorí nikdy nezabudli na okamih, keď sa Ježiš dotkol ich srdca, ako spomína vo svojom evanjeliu apoštol Ján: „Boli asi štyri hodiny popoludní“ (Jn 1, 39) (13). Radosť z hlásania evanjelia stále žiari a uchováva sa vďaka pamäti, ktorú si kresťan musí neustále obnovovať a pripomínať. A táto „pamäť viery“ je nevyhnutnou súčasťou života každého kresťana, nakoľko každý príbeh obrátenia a prijatia viery je neopakovateľný a jedinečný.

V závere úvodnej časti exhortácie sa pápež zamýšľa nad výzvami novej evanjelizácie a predstavuje tri hlavné oblasti jej uskutočňovania. Na prvom mieste sú tí, „ktorí pravidelne navštevujú spoločenstvo a stretávajú sa v deň Pána, aby sa živili jeho slovom a chlebom večného života. Do tejto oblasti možno zaradiť aj veriacich, ktorí majú intenzívnu i úprimnú katolícku vieru a prejavujú ju rozličnými spôsobmi, i keď sa pravidelne nezúčastňujú na bohoslužbách“(14). Potom sú to pokrstené osoby, ktorých životy však nezodpovedajú požiadavkám krstu, „neprejavujú srdečnú príslušnosť k Cirkvi a nepociťujú útechu viery“(14). A napokon je tu veľká skupina ľudí, ktorí ešte „nepoznajú Ježiša Krista alebo ho odjakživa odmietali. Mnoho z nich hľadá Boha v skrytosti, vedie ich túžba spoznať jeho tvár a to aj v krajinách starobylej kresťanskej tradície“(14).

Všetci títo majú právo prijať evanjelium – zdôrazňuje pápež František – avšak bez odsudzovania či iného nátlaku zo strany kresťanov: „Kresťania majú povinnosť hlásať ho bez toho, aby kohokoľvek vylučovali – nie však ako tí, ktorí nútia dodržiavať nové povinnosti, ale ako tí, ktorí spoločne prežívajú radosť, poukazujú na nový, krásny horizont a ponúkajú výbornú hostinu. Cirkv sa nešíri prozelytizmom, ale „príťažlivosťou.“(14). V týchto pápežových slovách zaznieva rozhodné „nie“ akejkoľvek forme exkluzivity voči tým, ktorí ešte nepatria alebo váhajú vstúpiť do spoločenstva Cirkvi. Práve predsudky a pocit nadradenosti a posudzovania zo strany kresťanov bývajú často pre týchto ľudí prekážkou k rozhodnutiu stať sa kresťanom.

V tomto duchu Sv. Otec František, vnímajúc situáciu vo svete, pripomína všetkým členom vo vnútri Cirkvi, že misionárska činnosť „predstavuje ešte aj dnes najväčšiu výzvu pre Cirkv a misionárska úloha musí byť prvoradá“(15). Namiesto čakania na veriacich a starostlivosti o ich duchovné potreby vyzýva pápež osvojiť si misijnú mentalitu ísť k ľuďom: „nemôžeme viac zostať pokojní, len v pasívnom očakávaní, vnútri našich kostolov“, je nevyhnutné prejsť od „pastorácie jednoduchého udržiavania k pastorácii rozhodne misijnej“ (15). Týmito slovami nám najvyšší pastier Božieho stáda dáva jasný podnet neuspokojiť sa len s veriacimi, ktorí ešte chodia do kostola, ale mať odvahu ísť von do sveta aj na periférie spoločnosti, čiže k ľuďom hľadajúcim a neveriacim a zvestovať im radostnú zvesť evanjelia.

JANKO SILAN V DUCHOVNÝCH DIMENZIÁCH KULTÚRY

Záver roka 2014 bol pre Spišskú diecézu mimoriadne bohatý. V novembri t. r. sme si totiž pripomenuli storočnicu narodenia až troch významných kňazov - básnikov, ktorí účinkovali v Spišskej diecéze. Pavol Ušák Oliva sa narodil 14. novembra, Ján Ďurka Silan 24. novembra a Mikuláš Šprinc 30. novembra, všetci v roku 1914. Všetci títo básnici pochádzali z iných diecéz Slovenska, ale študovali už za Spišskú diecézu. Patrili k nim aj ďalší dvaja kňazi, ktorí sa venovali viac próze, resp. vydavateľskej činnosti: Ján Kováč (narodený 13.2. 1915) a Štefan Schelling (nar. 23. 1. 1908). Táto skupina autorov si dala názov *Piráti krásy*. Ich cieľom sa stalo objavovanie krásy stvorenia, vecí a slova a snaha vyjadriť túto krásu umeleckou formou poézie a prózy.

Je pozoruhodné, že týchto básnikov si všimli mladí kňazi, ktorí t. č. spravujú farnosti Važec, Hybe a Východná. Oni, aj ich spolupracovníci, prišli

s iniciatívou prežiť dlhšie obdobie v znamení štúdia poézie *Piráto* krásy, najmä Janka Silana a diskutovať o nej. Tak sa zrodila myšlienka Kultúrneho roka Janka Silana. Vo Východnej až do februára 2015 paralelne beží Rok Jána Kováča. Vo Važci sa každý mesiac počas tohto kultúrneho roka stretali odborníci aj nadšenci spolu s miestnymi obyvateľmi a boli to veľmi užitočné a obohacujúce stretnutia. Aj v kňazskom seminári si bohoslovci zorganizovali niekoľko stretnutí, na ktorých zazneli pekné analýzy Silanových básní a informácie o jeho živote a diele.

K tejto iniciatíve z horného Liptova sa pridali aj Biskupský úrad v Spišskej Kapitule a generálny vikár bol poverený aktívnou účasťou na stretnutiach a prípravou konferencie venovanej Jankovi Silanovi. Tá sa uskutočnila v dňoch 20. a 21. novembra 2014. Bolo to skvelé podujatie, na ktorom sa aktívne podieľali aj viacerí pracovníci Národnej knižnice

v Martine, ktorí okrem referátov pripravili aj peknú putovnú výstavu o živote a diele Janka Silana. Nazvali ju podľa Silanovej básnickej zbierky *Slávme to spoločne*.

Konferencia mala vedecký a medzinárodný charakter. Jej názov bol: *Janko Silan v duchovných dimenziách kultúry*. Konferenciu otvoril spišský diecézny biskup Mons. Štefan Sečka a pozdravné príhovory predniesli: rektor kňazského seminára Dr. P. Majda, rektor Katolíckej univerzity prof. J. Jarab a prorektor KU doc. F. Trstenský. Hneď v úvode doc. A. Maťovčík v priestoroch auly seminára otvoril výstavu o Jankovi Silanovi.

Konferencia mala viaceré tematické celky. Prvý z nich bol venovaný otázkam kultúry a náboženstva. K tejto téme vystúpil so slávnostnou prednáškou vzácny hosť, podsekretár Pápežskej rady pre kultúru Mons. Melchor José Sanchez de Toca z Vatikánu. Jeho referát mal názov *Prínos evanjelia pre kultúrne hodnoty ľudstva*. K tejto prednáške boli dva koreferáty, ktorých autormi boli prof. Peter Liba a prof. A. Tyrol.

Druhý rokovací deň bol venovaný najskôr životopisným, genealogickým a bibliografickým otázkam v podaní doc. A. Maťovčíka, Mgr. Z. Ďurišku a Mgr. L. Rusnákovej. Š. Packa a doc. M. Kováč referovali o Pirátoch krásy, o katolíckej moderne a o vydaní triptychu J. Silana. Napokon doc. J. Gavura predstavil piesne Janka Silana. Dr. E. Príhodová predniesla referát o vplyve R. M. Rilkeho na J. Silana a Dr. D. Iwashita predstavila kontakty českého básnika Jakuba Demla a Janka Silana.

Konferenciu uzavrel referát Mgr. C. Hamráka, ktorý zhrnul jednak vážeckú skúsenosť so slávnym Kultúrneho roka Janka Silana a sformuloval duchovné poslanstvo Janka Silana pre súčasnosť. Zároveň predstavil novú Silanovu knihu s názvom *Rekviem za priateľov*, ktorú do tlače pripravil jeden z Pirátov krásy, Ján Kováč. Básne pre túto knihu poskytol popradský dekan Dr. A. Oparty. O vydanie tejto knihy sa taktiež zaslúžili mladí kňazi z horného Liptova.

V diskusiách počas konferencie bolo otvorených niekoľko pekných tém, ktoré zazneli ako echo vy počutých referátov. Išlo najmä o vzťah viery ako Božieho zjavenia a kultúry. Zaujímavé boli aj diskusie o kontaktoch Pirátov krásy so zahraničnými umelcami tých čias. Referáty ukázali aj filozofickú

Janko Silan v duchovných dimenziách kultúry

20. 11. - 21. 11. 2014
SPIŠSKÁ KAPITULA

a teologickú vyspelosť strediska na Spišskej Kapitule. Celkové ovocie tejto vedeckej konferencie možno zhrnúť do troch postulátov: potrebujeme kultúru; potrebujeme poéziu; potrebujeme pestovať zmysel pre krásu ako cestu k poznaniu pravdy o Bohu a človeku.

MONS. ANTON TYROL
GENERÁLNY VIKÁR SPIŠ

PYRKER, JÁN KRSTITEĽ LADISLAV O. CIST.

(1772 - 1847)

1818 - 1821 SPIŠSKÝ BISKUP

1821 - 1827 BENÁTSKY PATRIARCHA

1827 - 1847 JÁGERSKÝ ARCIBISKUP S POUŽÍVANÍM TITULU BENÁTSKY PATRIARCHA

V poradí štvrtý biskup Spišskej diecézy Johann Ladislav Pyrker sa narodil 2. novembra 1772 ako syn Anny Márie a Štefana Pirchera, správcu majetkov grófa Zichyho v uhorskom meste Nagyláng v blízkosti Stoličného Belehradu (Székesfehérvár, v dnešnom Maďarsku). Pyrkerovi predkovia pochádzali z Tirolska. Jeho otec Štefan sa po vojenskej službe v sliezskych vojnách oženil s Máriou Annou Hafnerovou z Branzollu. Vlastným menom sa volal Johann Pircher. Nepochádzal zo šľachtického rodu, ale po uznaní za príbuzného jeho strýka Pyrkeru von Felső Eör mu bol pri jeho menovaní za spišského biskupa uznaný šľachtický titul, ktorý mal v Uhorsku veľkú vážnosť. Odvtedy používal úradné meno Johann Ladislav Pyrker.

V rokoch 1782 - 1787 Ján Ladislav Pyrker študoval na paulínskom gymnáziu v Stoličnom Belehrade, kde sa stretol s pedagógmi, ktorí v ňom prebudili záujem o literatúru. Tu začal písať svoje prvé básne. V rokoch 1787 - 1789 študoval právo, literatúru, taliansky a francúzsky jazyk v Pécsi. Pre jeho mimoriadne schopnosti v roku 1790 bol prijatý za člena Kráľovskej uhorskej miestodržiteľskej rady. Mal veľmi dobrodružného a zvedavého ducha, preto sa v roku 1792 rozhodol uskutočniť plavbu loďou na juh spolu s jeho priateľom Marchiom, aby sa zdomakoval v talianskej a francúzskej reči. Vo svojej biografii opísal podrobne veľa zážitkov z tejto cesty. Počas plavby do Palerma ho prepadli piráti a predali ho do Alžírsku za otroka. Po vydarenom úteku do Neapola hľadal pomoc u rakúskeho kráľovského legáta v Neapole, grófa Františka Eszterházyho, ktorý mu vystavil list, na základe ktorého sa mohol po

FOTO: LUBOMÍR KALAVSKÝ

troch mesiacoch putovania vrátiť do vlasti. Po tejto skúsenosti vstúpil 20. októbra 1792 do cisterciánskeho kláštora v Lilienfelde v Dolnom Rakúsku, kde prijal meno Ladislav. V rokoch 1793 - 1796 študoval teológiu v St. Pöltene. Kňazskú vysviacku prijal 4. decembra 1796. Po prijatí kňazstva prešiel v ťažkom čase francúzskych vojen radom rôznych kláštorňích úradov. V roku 1797 bol kaplánom v Lilienfelde, v rokoch 1798-1806 bol kláštorňím hospodárom

a lesmajstrom. Vďaka svojim znalostiam francúzštiny počas napoleónskych vojen v roku 1809 zachránil mestečko Türrnitz pred zničením, kde bol od roku 1807 farárom. Tu vzniklo jeho najvýznamnejšie dielo *Tunisiás*.

Roku 1811 požiar zničil kláštor v Lilienfelde. Práve v tom čase (22. júla 1811) sa Pyrker stal priorom kláštora v Lilienfelde a zároveň miestnym farárom v chráme Nanebovzatia Panny Márie, ktorý spravovali cisterciiti. Vďaka jeho ekonomickým schopnostiam bol o rok na to, 8. júla 1812, zvolený za opáta kláštora. Kláštor dokázal hospodársky postaviť na nohy. Aj sám rakúsky cisár František I. pri príležitosti svojej návštevy v Lilienfelde v roku 1815 obdivoval výsledky Pyrkerovej práce.

Počas Pyrkerovho liečebného pobytu v Bad Gastein ho zastihla správa, že cisár ho 7. augusta 1818 vymenoval za biskupa spišskej diecézy. 21. decembra 1818 bol pápežom Píom VII. schválený za spišského biskupa a 18. apríla 1819 bol Pyrker vysvätený za biskupa viedenským arcibiskupom jezuitom Žigmundom Antonom Hohenwartom v Dóme sv. Štefana vo Viedni. Do Spišského Podhradia prišiel 10. mája 1819 spolu so svojou matkou, ktorá tu napokon aj zomrela a je pochovaná v krypte katedrály sv. Martina v Spišskej Kapitule – Spišskom Podhradí.

Pyrker bol inštalovaný do úradu spišského biskupa 12. mája 1819. Biskup Pyrker pozdvihnutie diecézy uskutočňoval prostredníctvom toho, že sa obklopil veľmi nadanými a schopnými ľuďmi, ktorí mu pomáhali lepšie pochopiť miestne pomery. Za aktuára Biskupského úradu si zvolil širiteľa slovenského národného obrodzenia a podporovateľa bernolákovskej slovenčiny Ladislava Zábojského, ktorý bol v rokoch 1850-1870 spišským biskupom. Spišskú kapitolu obohatil novými vzdelanými kanonikmi. Za spišského kanonika v roku 1819 vymenoval aj lupčianskeho farára Imricha Palugyaya, ktorý sa stal 1832 košickým a 1839 nitrianskym biskupom. Jeho privátny protokol, prechovávaný v archíve nitrianskeho biskupstva, obsahuje mnoho listín týkajúcich sa spišskej diecézy.

Základ obnovy Spišskej diecézy kládol na vzdelanie, duchovný život kňazov a na rozvoj školstva. Svojim kňazom začal písať obežníky na spôsob pápežských encyklík, v ktorých pripomínal dôležitosť potreby rozvíjania ich osobného duchovného života, ako aj potrebu pastorácie ľudí na okraji spoločnosti

a väzňov. V obežníku zo 6. júna 1819 *Dum primum hodie* vystríhal kňazov pred pretvárkou a hriechnou zatvrdilosťou. *Providentissime in puncto* z 24. júna 1819 je apelom Pyrker na vnútornú obnovu kňazov, odvolávajúc sa na diecézne stanovy z roku 1813. *Inexpectata et infausta* zo 17. augusta 1819 odsudzuje lenivosť a nečinnosť kňazov a prízvukuje potrebu ich permanentného osobného štúdia. Písal tiež okružné listy o breviári a o povinnosti kňazov nezanedbávať nedeľné a sviatočné bohoslužby kvôli svojim márnym záľubám.

Veľkú pozornosť venoval úrovni vyučovania náboženstva na školách. Tejto problematike venoval aj jeden zo svojich pravidelných obežníkov *Caetera inter* z 2. júla 1819 o vyučovaní náboženstva, ktorý prezrádza Pyrkerove bohaté znalosti z patológie. Okrem Sv. Písma cituje Origena, sv. Hieronyma, sv. Jána Zlatoústeho a sv. Bernarda. Na príkaz biskupa Pyrkeru každý kňaz spišskej diecézy bol povinný vyhotoviť tzv. *Tabellu*, schematický výkaz s otázkami o škole a učiteľovi. Dňa 21. júla 1819 začal svoju okružnú cestu po svojej diecéze, ktorá mu slúžila súčasne ako príprava na kanonickú vizitáciu diecézy. Aby porozumel ľudu a mohol na birmovkách kázať v reči ľudu, začal študovať slovenský jazyk, ktorým rozprávala väčšina veriacich katolíkov. V tejto úlohe mu značne pomohol profesor biblíka v spišskom seminári a spišský kanonik Jozef Klinovský, člen prvej celoslovenskej organizácie literátov a podporovateľov modernej kodifikácie slovenčiny podľa pravidiel Antona Bernoláka, Slovenského učeného Tovarišstva. Klinovský učil Ladislava Pyrkeru po slovensky. Pyrker zasa vyžadoval od kléru znalosť druhého najrozšírenejšieho jazyka v diecéze, nemčiny.

Pyrkerova pastoračná cesta po diecéze trvala vyše dvoch mesiacov, počas ktorej ho oslovilo silné náboženské cítenie Slovákov, ale počas ktorej odhalil viaceré vážne nedostatky, zvlášť v cirkevnom školstve. Pyrker videl nedostatok schopných učiteľov predovšetkým vo vidieckych školách. To ho viedlo k založeniu Učiteľského ústavu v Spišskej Kapitule.

Vznik tohto ústavu je mimoriadnym historickým medzníkom slovenského a vôbec uhorského školstva tým, že bol prvým učiteľským ústavom v Uhorsku. Pre slovenské cirkevné školstvo založenie Učiteľského ústavu v Spišskej Kapitule znamenalo pre slovenský vidiek a všetky jeho regióny

zvýšenie počtu kvalifikovaných učiteľov a organizátorov, ktorí sa pričínili o šírenie kvalitného vzdelania medzi Slovákami a zvýšili úroveň liturgických spevov v diecéze. Na založení ústavu malo podiel aj duchovenstvo spišskej diecézy, ktoré na popud biskupa Pyrkeru urobilo zbierku na ústav. Zbierka vyniesla 19 000 zlatých.

Učiteľský ústav v Spišskej Kapitule (Praeparandorum - preparandia) bol slávnostne otvorený už 2. novembra 1819. Prvým riaditeľom ústavu sa stal kanonik Juraj Palleš, autor prvej modernej slovensky písanej pedagogiky *Pedagogia Slowenská* (Levoča, 1820). Učiteľský ústav v Spišskej Kapitule slúžil ako vzor, podľa ktorého sa zriaďovali učiteľské ústavy v Jágri (tiež ho založil Pyrker), v Záhrebe, v Pešti, v Segedíne, Miškolci, v Nových Zámkoch a v Kaniži.

Napriek veľkému pastoračnému nasadeniu, verný inštrukciám daným svojim kňazom, nezanedbával ani svoju osobnú intelektuálnu formáciu. Pyrker sa venoval štúdiu cudzích jazykov. Aktívne ovládal nemčinu, maďarčinu, slovenčinu a latinčinu. Písať aj čítať vedel po anglicky, francúzsky, taliansky. Znalosť taliančiny bola jedným z dôvodov, prečo chcel cisár František I. neskôr Pyrkeru preložiť do Benátok.

Ladislav Pyrker sa venoval literatúre. Tvoril lyriku aj epiku v nemeckom jazyku. Medzi jeho najvýznamnejšie diela patrí: *Tunisiás* (Viedeň 1819); *Historische Schauspiele* (Viedeň, 1810), *Perlen der heiligen Vorzeit* (Budapest, 1821, preložené do taliančiny, maďarčiny a v roku 1840 aj do češtiny ako *Perly posvátné*), *Rudolf von Habsburg* (Viedeň, 1825), kvôli ktorému si vyslúžil titul Habsburský Homér. Výnimočná je jeho autobiografia *Mein Leben 1772-1847* (Viedeň 1966), ktoré sa dočkalo svojho vydania až po jeho smrti. Vydal aj zbierku svojich kázni a pastierskych listov *Collectio pastoralium et circularium literarum* (Viedeň, 1830). Okrem toho, že sa venoval literatúre vo svojej rodnej nemeckej reči, podporoval literárne spolky aj na Spiši. Mal veľkú zásluhu na tom, že spišský kňazský seminár a učiteľský ústav v Spišskej Kapitule bol v tej dobe naplnený duchom bernolákovčiny. Jeho pričinením došlo k vydaniu slovenského katechizmu v bernolákovčine.

Po uskutočnení prvých reformných krokov na základe poznatkov z dvojmesačnej pastoračnej cesty po diecéze vedúcich k ozdraveniu náboženského života v diecéze sa podujal uskutočniť a dokončiť rozpraco-

FOTO: LUBOMÍR KALAVSKÝ

vanú kanonickú vizitáciu. Do toho prišlo 23. mája 1820 cisárske menovanie za benátskeho patriarchu, čo potvrdil aj pápež Pius VII. 2. októbra 1820, kedy mu zároveň udelil arcibiskupské pálium. 1. januára 1821 sa Pyrker rozlúčil so svojou diecézou a dočasnú správu diecézy odovzdal do rúk svätiaceho biskupa kapitulného vikára Antona Fridmanszkého, ktorý riadil diecézu až do menovania nového spišského biskupa Jozefa Bélika v roku 1824. V roku 1821 mu bol udelený titul prímas Dalmácie. Aj tu sa ukázal ako znalec a milovník hudby a umenia. Pričinil sa o reštaurovanie arcibiskupského paláca, pravidelne sa stretával s umelcami v meste Gastein. Bol priateľom s Franzom Schubertom, ktorý v auguste 1825 zložil na text Pyrkerových básní *Die Allmacht* a *Das Heimweh* svoju symfonickú skladbu *Gasteiner Symphonie*. Pyrker podporoval umenie nielen pasívne, ale aj aktívne. Prezrádzajú to aj ďalšie jeho literárne diela z tohto obdobia: dráma *König Ottokars Glück und Ende* ako aj epos *Rudolf von Habsburg* (Viedeň, 1825). V zmenených politických podmienkach v Benátkach bol na základe cisárskeho rozhodnutia 17. novembra 1826 preložený za arcibiskupa do Jágru. Cisárske rozhodnutie potvrdil pápež Lev XII. 9. apríla 1827. Titul patriarchu používal aj vtedy, keď bol jágerským arcibiskupom. Bol zároveň županom Hevešskej stolice. Do Jágru preniesol svoju bohatú zbierku 200 obrazov, ktoré sú dnes súčasťou Múzea

výtvarného umenia v Budapešti. Pyrker sa v Jágri tešil rovnakej obľube ako na Spiši. Podarilo sa mu zriadiť podľa vzoru Spišskej Kapituly Učiteľský ústav v Jágri.

Ladislav Pyrker bol nositeľom viacerých vyznamenaní. Za jeho zásluhy pri zriadení maliarskej školy ho cisár František I. ho vymenoval za čestného člena cisársko-kráľovskej akadémie výtvarných umení vo Viedni. Bol členom akadémie v Benátkach, Mníchove, Kodani, kráľovskej akadémie vied v Pešti. Univerzita v Jene mu udelila čestný doktorát z filozofie za jeho literárnu činnosť. Zúčastnil sa aj odhalenia pomníka hudobnému skladateľovi Wolfgangovi Amadeovi Mozartovi v Salzburgu, kde sa novinárskej obci nevyhol pozornosti ako známy literát.

Zomrel 2. decembra 1847 vo svojom byte vo Viedni na 1. Bezirk, Sterngasse 3. Pochovaný bol 9. decembra v cisterciátskom kláštore v Lilienfelde. Jeho srdce bolo 29. februára 1848 prenesené do katedrály v Jágri.

LUBOSLAV HROMJÁK

Diela: *Historische Schauspiele*, Wien 1810; *Tunisiens*, Wien 1819; *Perlen der heiligen Vorzeit*, Budapest 1821; *Rudolf von Habsburg*, Wien 1825; *Collectio pastoralium et circularium litterarum*, Wien 1830; *Sämmtliche Werke 1-3*, Stuttgart-Salzburg 1832-1842; *Bilder aus dem Leben Jesu und der Apostel 1-10*, Leipzig 1842-1843; *Lieder der Sehnsucht nach den Alpen*, Stuttgart 1845, *Bilder aus dem neuem heiligen Bunde und Legenden*, Stuttgart 1847; *Mein Leben 1772-1847*, Wien 1966 (sic!).

Bibliografia: R. Dobersberger, *Johann Ladislaus Pyrker (1772-1847)*, St. Pölten-Wien 1997; *Johann Ladislaus Pyrker und Gastein*, Bad Hofgastein 1997; G. Hölvényi, *Pyrker János Emlékkönyv*, Budapest 1987; H. Horka, *Ján Ladislav Pyrker in Pamätník 110 ročnice založenia Rímsko-katolíckeho učiteľského ústavu v Spišskej Kapitule*, Ružomberok 1931, 91-103; J. Kútnik-Šmálov, *Zástoj katolíckej hierarchie v slovenskom národnom a kultúrnom živote*, Ružomberok 1948, 60-74; I. Sedlák, *Strieborný vek*, vol. I, Košice 1970, 93-95, 304-305; I. Sedlák, *V čieriažiacich búrok*, Martin 2001, 192, 197; J. Hradsky, *Initia progressus ac presens status Capituli ad sanctum Martinum e. C. de Monte Scephusio*, Szepesváralja 1901, 517-518; *Schematismus Scephusiensis 1901*, 2; P. Zubko, *Spišskí biskupi*, Košice 2008, 26-28; I. Chalupický, s.v. *Pyrker, Ján Krstiteľ Ladislav de Felső-Eör* in *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, Bratislava 2000, 1128; *Slovenský biografický slovník*, vol. IV, Martin 1990, 557; *Encyklopédia Slovenska*, Bratislava 1979-1982, vol. III, 593; R. Ritzler – P. Sefrin, *Hierarchia catholica medii et recentioris aevi*, vol. VII, Patavii 1968, 144,336,348,356,360,391; J. Szinnyei, *Magyar írók élete és munkái*, vol. 11, Budapest 1891-1914, 285-289.

PREČO ÍŠŤ NA REFERENDUM A POVEDAŤ 3X ÁNO?

PREČO ODPOVEDAŤ NA PRVÚ REFERENDOVÚ OTÁZKU „ÁNO“?

Súhlasíte s tým, aby sa manželstvom nemohlo nazývať žiadne iné spolužitie osôb okrem zväzku medzi jedným mužom a jednou ženou?

Prečo sa manželstvom nemôže nazývať žiadne iné spolužitie osôb okrem zväzku medzi jedným mužom a jednou ženou? Pretože v našom živote sa stretávame s tým, že existujú zákony a veci, ktoré si my nemôžeme vybrať podľa svojej ľubovôle, ale sú nám vopred dané. Nikto z nás si napr. nemohol vybrať či sa narodí ako muž alebo ako žena. Rovnako si nikto z nás nevybral svojich rodičov, najbližšiu rodinu a prostredie, v ktorom vyrastal. Manželstvo medzi jedným mužom a jednou ženou je takou formou zväzku, ktorá je tu daná nielen samotnou prirodzenosťou osoby, ale aj prirodzenosťou lásky.

Prirodzenosťou osoby preto, lebo tá vo svojej plnosti existuje v dvojakej „forme“: ako muž a ako žena. Každý z nás sa narodil buď ako muž alebo ako žena. O tejto podstatnej (ontologickej) rozdielnosti nám jasne hovorí naše telo. To, že som mužom alebo ženou nemôžem zmeniť, môžem to jedine prijať. Ak sa neprijmem, začnem ničiť samého seba. Neprijatí svoju vlastnú prirodzenosť (*natura*) ako dar znamená odsúdiť ju (a teda seba) na zánik. Je to tak ako s prírodou (*natura*): veľa sa dnes hovorí o životnom prostredí a o ochrane prírody. Chránime ju ako čosi vzácne. Sú oblasti s najvyšším stupňom ochrany (Vysoké Tatry, Nízke Tatry, Veľká či Malá Fatra...). Chrániť túto prírodu znamená prijať ju takú, aká je a nezasahovať do nej takým spôsobom, že ju zničíme. Jednoducho povedané, ak nechceme prírodu zničiť, musíme ju prijať a rešpektovať zákony vpísané do nej. Týmto ju budeme skutočne chrániť. Preto, ak nechceme zničiť človeka a tým aj spoločnosť, musíme človeka prijať s tým, že existuje buď ako muž alebo ako žena a musíme rešpektovať zákony vpísané do jeho prirodzenosti („*natury*“).

Prirodzenosťou lásky preto, lebo láska tvorí jednotu. Nemôže sa však vytvoriť jednota tam, kde niet rozdielnosti. Najplnším vyjadrením lásky medzi ľuďmi je manželská láska, ktorej základom je rozdielnosť pohlaví. Prečo? Pretože len v úplnej rozdielnosti pohlaví je možná aj úplná jednota. Keďže medzi mužom a ženou existuje maximálna rozdielnosť, ktorú vyjadruje ich pohlavie, len medzi mužom a ženou je možná maximálna jednota. To, čo ich robí jedným telom – jednou osobou, je ich vzájomná láska, ktorá sa takto napokon stáva prameňom daru nového života, ktorým je dieťa. Dvaja muži či dve ženy nie sú schopní vytvoriť hlbokú jednotu tiel, pretože medzi nimi nejestvuje úplná rozdielnosť pohlaví. Preto ani „láska“ vyjadrená medzi nimi telesne nie je prirodzenou láskou, a preto nie je v skutočnosti láskou. Následne je logické, že z takého vzťahu sa nikdy nemôže narodiť dieťa.

A prečo sa hovorí o jednom mužovi a jednej žene? Pretože nie je možné milovať výlučnou a bezpodmienečnou láskou všetkých alebo viacerých ľudí naraz. To môže jedine Boh. Láska medzi mužom a ženou vo svojej prirodzenosti hovorí tomu, koho miluje: „Len ty, jedine ty a navždy ty.“

Preto súhlasím s tým, aby sa manželstvom nemohlo nazývať žiadne iné spolužitie osôb okrem zväzku medzi jedným mužom a jednou ženou. Preto na túto prvú referendovú otázku odpoviem: „ÁNO“.

PREČO ODPOVEDAŤ NA DRUHÚ REFERENDOVÚ OTÁZKU „ÁNO“?

*Súhlasíte s tým, aby párom alebo skupinám osôb rovnakého pohlavia **nebolo** umožnené osvojenie (adopcia) detí a ich následná výchova?*

Prečo by párom alebo skupinám osôb rovnakého pohlavia nemohlo byť umožnené, aby si adoptovali dieťa a následne ho vychovávali?

Pretože právo dieťaťa je viac ako túžba rodiča. Vysvetlím: človek nemá právo na iného človeka.

Ani manželia (muž a žena) nemôžu povedať, že majú právo mať dieťa. Nikto si nemôže nárokovať právo na inú osobu. Nemáme právo na iné osoby, pretože tie nie sú obyčajnými vecami. Nemôžem povedať: „Mám právo mať dieťa a kúpiť si ho, tak ako mám právo mať chlieb a kúpiť si ho.“ Nemôžem povedať, že mám právo dať si „vyrobiť“ dieťa prostredníctvom techniky umelého oplodnenia, tak ako môžem povedať, že mám právo dať si vyrobiť, resp. ušit šaty či oblek na mieru. Človek nie je tovarom, ale darom. Osoby môžeme prijať jedine ako dar, len tak ich môžeme aj skutočne milovať.

Pre túto výnimočnosť osoby, ktorou každé dieťa určite je, môžeme povedať, že nie rodič má právo na dieťa, ale dieťa má právo na rodiča. A nie na hocijakého rodiča, ale na takého, resp. takých rodičov, v ktorých blízkosti bude vyrastať v psychicky a emocionálne zrelú osobnosť. Dieťa má právo na takých rodičov, ktorí mu pomôžu identifikovať sa so sebou samým, a to práve vďaka rozdielnosti pohlaví, ktorá medzi samotnými rodičmi existuje. Dieťa má právo byť milované láskou muža a láskou ženy, láskou otca a láskou matky, má právo byť milované manželskou láskou, ktorá v sebe nesie prísľub vernosti a trvácnosti, a preto je pre dieťa aj prísľubom pekného a radosného detstva i jeho ďalšej budúcnosti. Tak muž, ako aj žena, milujú originálne mužskou a originálne ženskou láskou. Každé dieťa má právo na takúto lásku. Žiaľ osoby rovnakého pohlavia nie sú schopné byť zárukou takejto lásky, a preto ani integrálnej výchovy dieťaťa.

Preto, *súhlasím s tým, aby párom alebo skupinám osôb rovnakého pohlavia **nebolo** umožnené osvojenie (adopcia) detí a ich následná výchova.* Preto na túto druhú referendovú otázku odpoviem: „**ÁNO**“.

PREČO ODPOVEDAŤ NA TRETIU REFERENDOVÚ OTÁZKU „**ÁNO**“?

Súhlasíte s tým, aby školy nemohli vyžadovať účasť detí na vyučovaní v oblasti sexuálneho správania či eutanázie, ak ich rodičia alebo deti samy nesúhlasia s obsahom vyučovania?

Prečo by „školy nemohli vyžadovať účasť detí na vyučovaní v oblasti sexuálneho správania či eutanázie, ak ich rodičia alebo deti samy nesúhlasia s obsahom vyučovania“?

Pretože rodičia dali život svojim deťom, a preto len oni majú prvotné, neodhateľné a prednostné právo voliť druh vzdelania pre svoje deti, a to v duchu svojho morálneho a náboženského presvedčenia i v duchu kultúrnych a rodinných tradícií (porov. *Charta ľudských práv*, čl. 26; *Charta práv rodiny*, čl. 5). Osobitne nesúhlasím s tým druhom výchovy, ktorú sa snažia prezentovať v iných štátoch Európy (Nemecko, Rakúsko, Nórsko, Francúzsko, Anglicko) zástancovia ideológie rodovej rovnosti (*gender ideológie*).

O čom im vlastne ide? Ide im o presexualizovanie celej spoločnosti, pretože vlastníci pornografického priemyslu týmto majú postarané o svoju budúcnosť, rovnako antikoncepcný priemysel sa nebude musieť obávať o svoje zisky a tým lekárom, ktorí zabíjajú ešte nenarodené deti, či tým, ktorí „vyrábajú“ deti ako tovar prostredníctvom umelého oplodnenia, potečú do vreciek obrovské peniaze. Za všetkým sú dve veci: peniaze a šťastie zredukované na pôžitok a rozkoš.

A preto v mene týchto novodobých „bohov“, ktorým sa všetci začíname čoraz viac klaňať, budeme chcieť, aby deti už v materských školách spoznávali v akomsi „detskom kútiku“ svoje telo a telo toho druhého. V školách budeme postupne chcieť učiť žiakov ako navliekať kondómy, ako užívať hormonálnu antikoncepciu či vibrátor. Budeme chcieť zaviesť takú sexuálnu výchovu, ktorá pod rúškom a v mene lásky bude všetko dovoľovať. Nedovolené bude len to, s čím ten druhý pri sexe nebude súhlasiť. A ak rodičia alebo ich dieťa odmietnu navštevovať hodiny takejto sexuálnej výchovy, budeme ich zatvárať do väzenia, pretože zanedbali povinnosť, ktorú im škola i štát nadiktovali bez ich súhlasu (ako sa tomu už neraz stalo, ba dokonca aj v novembri 2014 v Nemecku dvom mladým manželom <http://www.hlavnespravy.sk/otec-ktory-skoncil-vo-vazeni-pre-povinnu-sexualnu-vychovu-v-skole-prehovril/453493>).

Preto *súhlasím s tým, aby školy **nemohli** vyžadovať účasť detí na vyučovaní v oblasti sexuálneho správania či eutanázie, ak ich rodičia alebo deti samy nesúhlasia s obsahom vyučovania?* Preto, na túto tretiu referendovú otázku odpoviem: „**ÁNO**“.

RÓBERT NEUPAUER

KOSTOL V STAROM SMOKOVCI

FOTO: LUBOMÍR KALAVSKÝ

Mesto Vysoké Tatry je na Slovensku trochu zvláštne a atypické vzhľadom na svoje meno a polohu. Rozprestiera sa na južnom až juhovýchodnom úpätí našich najväčších hôr a ako územný celok zahŕňa pätnásť častí, z ktorých ani jedna nenesie názov mesta. Administratívne centrum sa nachádza v mestskej časti Starý Smokovec. Tunajšia rímskokatolícka farnosť s totožným názvom mesta – Vysoké Tatry – bola zriadená v roku 1943. V súčasnosti spravuje päť kostolov a tri kaplnky. Do vybudovania najnovšieho kostola a zriadenia sídla fary v Novom Smokovci (v roku 2002), bol farským kostolom kostol Nepoškvrneného Počatia Panny Márie v Starom Smokovci.

Dnes filiálny neogotický kostol z roku 1888 je výnimočný svojou hrazdenou architektúrou vhodne zapadajúcou do vysokohorského prostredia. Cha-

rakter tatranského architektonicko-umeleckého skvostu mu zaistili stavitel a mecén umenia spišský biskup Juraj Császka a projektant architekt Gedeon Wilhelm Majunke zo Spišskej Soboty. Umelecký dojem vhodne dopĺňa oltár s kópiou gotickej Madony z Ruskinoviec (zaniknutá obec v Levočských vrchoch) a pôsobivé vitráže. Medzi pôvodné vitráže patria výjavy so svätým Jurajom a Svätou Rodinou s biskupskými erbmi mecéna. Novšie vitráže z roku 1977 od Hložníkovcov znázorňujú rôznych svätcov (Cyril a Metod, Peter a Pavol, Alžbeta Uhorská, Tomáš Morus, Laura Vicuña, Dominik Savio) čím sa zvýrazňuje univerzálnosť Cirkvi.

Bohoslužby sa tu konajú pravidelne v letnej sezóne každú sobotu o 17.00 a v nedeľu o 19.00 hod.

LUBOMÍR KALAVSKÝ

CIRKEVNÁ ŠKOLA – VOĽBA VERIACEHO RODIČA

V rodinách s deťmi, ktoré k 1. septembru 2015 dovŕšia vek 6 rokov a stanú sa školopovinnými, sa už teraz pripravujú na zápis do základnej školy. Je to pre budúcich školákov významná udalosť v ich živote. Zápisy sa budú konať na mieste a v termíne, ktoré určia zriaďovatelia škôl, v období od 15. januára do 15. februára 2015. Školský zákon deklaruje rodičom slobodný výber školy pre svoje dieťa tam, kde sú možnosti. Vo viacerých mestách našej diecézy majú rodičia možnosť vybrať si pre svoje dieťa cirkevnú, katolícku školu. Bude záležať len na ich rozhodnutí, či svoje dieťa zapíšu do katolíckej školy.

Školy vznikli na určitom stupni rozvoja ľudskej spoločnosti keď rodičia už nevedeli poskytnúť svojim deťom vedomosti potrebné pre praktický život. Aj dnes je prvoradou úlohou školy poskytnúť mladšej generácii kvalitné vzdelanie. No v procese vzdelávania žiak nezískava len vedomosti, zručnosti a spôsobilosti, ale formujú sa u neho morálne, vôľové a charakterové vlastnosti, náboženské a svetonázorové postoje. Škola nie len vzdeláva, ale súčasne aj vychováva. Môžeme povedať, že škola - podobne ako rodina - vychováva tým, že je. Ak sa rodič rozhoduje, na ktorú školu dá svoje dieťa, mal by mať na zreteli aj túto skutočnosť. Kresťanskí rodičia, ktorí si zodpovedne plnia záväzok prijatý pri krste dieťaťa, majú zabezpečiť kresťanskú výchovu svojich detí. Kresťan je ten, kto vo svojom živote prijme Ježiša Krista a nasleduje ho. Sv. apoštol Pavol o tom napísal „Už nežijem ja, ale vo mne žije Kristus“. (1 Tim 1, 16) Kristus vstúpi len tam, kde mu otvorí. On je prítomný v Cirkvi, ktorej súčasťou je cirkevná škola. Kristus je prítomný v cirkevnej škole. On povedal: „Lebo kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi“. (Mt, 18, 20)

Kresťanskí rodičia, ktorí si zodpovedne plnia svoje povinnosti pri výchove svojich detí, by mali pri uvažovaní o tom, na akú školu zapíšu svoje deti, myslieť na to, aby výchova v škole posilňovala výchovu v rodine. Ak v rodine vedú svoje dieťa k vie-

re v Ježiša Krista, ak sa spoločne s deťmi modlia, ak čítajú deťom Písmo, ak volajú Boha, keď sú deti choré a ďakujú mu za všetky dobré, je len prirodzené aby ich školopovinné deti pokračovali v tom aj v škole. Mnohé štátne školy sú kvalitné, no chýba im podstatný rozmer - duchovný. Cirkevná škola dáva záruku, že dieťa potiahne bližšie k Bohu, nie od Neho. Jej nezáleží len na odovzdávaní vedomostí, ale usiluje sa aj o budovanie vzťahov a výchovu ku kresťanským hodnotám. Jej prostredie dáva dieťaťu poznanie, že sa môže spoľahnúť na Všemohúceho milujúceho Boha. Toto by nemalo byť pre veriaceho rodiča zanedbateľné vo chvíľach rozhodovania pri výbere školy.

JÁN DRAVECKÝ
RIADITEĽ ŠKOLSKÉHO ÚRADU, SPIŠSKÁ KAPITULA

ČLENOVIA REDAKCIE ČASOPISU KAPITULA SRDEČNE ĎAKUJÚ VŠETKÝM ČITATEĽOM
ZA SPOLOČENSTVO, KTORÉ SME PROSTREDNÍCTVOM ČASOPISU VYTVDORILI.
OSOBITNE ĎAKUJEME VŠETKÝM SPOLUPRACOVNÍKOM, AUTOROM ČLÁNKOV, AKTUALÍT,
FOTOGRAFIÍ A VŠETKÝCH IMPULZOV SMERUJÚCICH K ZLEPŠOVANIU KVALITY ČASOPISU.

OTCOM BISKUPOM, KŇAZOM, REHOĽNÍKOM A REHOĽNICIAM, VŠETKÝM RODINÁM
A VŠETKÝM ČITATEĽOM, OSOBITNE STARŠÍM A CHORÝM BRATOM A SESTRÁM VYPROSUIJEME
POKOJNÉ A POŽEHNANÉ VIANOČNÉ SVIATKY POZNAČENÉ BLÍZKOSŤOU VTELENÉHO JEŽIŠA
KRISTA. DO NOVÉHO ROKU 2015 VÁM VŠETKÝM ŽELÁME PEVNÉ ZDRAVIE A RADOŠŤ
ZO SLUŽBY BOHU A BLÍŽNYM.

TVORCOVIA ČASOPISU KAPITULA

STAŇTE SA NAŠÍM PRISPIEVATEĽOM

DEJE SA VO VAŠEJ FARNOSTI ČI V SPOLOČENSTVE NIEČO PODNETNÉ?

DAJTE O TOM VEDIEŤ!

NAPÍŠTE NA CASOPIS@KAPITULA.SK.

[NÁJDETE NÁS AJ NA FACEBOOKU](#)

AK CHCEŠ DOSTÁVAŤ ČASOPIS PRIAMO DO SVOJEJ SCHRÁNKY,
DAJ NÁM TO VEDIEŤ NA CASOPIS@KAPITULA.SK